

4

Utilpassede unge tosprogede og danskundervisning

Udgiver:

HLFU - Heltidslærereforeningen i Ungdomsskolen
Hauser Plads 20, 5.
1127 København K
Tlf. 3311 4466

HLFU er en faglig sammenslutning i LVU,
Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere.

Hæftet er udgivet med støtte fra Det Kriminalpræventive Råd
HLFU og LVU's indvandrerlærere.

Redaktionsgruppe:

Kirsten Rønsov, ungdomsvejleder, Frederiksberg Kommune
Charlotte Jørgensen, Multikulturel konsulent, TEC - Teknisk ErhvervsskoleCenter
Lis Særmark-Thomsen, HLFU
Tina Bøgehave Christiansen, LVU

Tekst:

Journalist Lucas Vagn Engell, City Pressekontor, 1150 København K

Layout:

Medieskolen, 2800 Lyngby • Cecily Friman

Tryk:

TrykBureauet, 2730 Herlev

Web:

Hæftet kan også læses på www.lvu.dk/pjecer

Oplag:

8000

Udgivet:

maj 2004

Hæftet kan, så længe oplag haves, rekvireres på tlf.: 33 11 44 66

Tænk tanken

På initiativ fra Heltidslærerforeningen i Ungdomsskolen (HLFU) nedsatte Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere (LVU) i foråret 2001 en »Tænk tank om unge utilpassede tosprogede«. Baggrunden var den heftige debat i medierne. Her fremgik det ikke altid, om de unges konflikter med det danske samfund skyldtes almene sociale problemer eller mere specifikke etniske problemstillinger.

Formålet med tænk tanken var at opsamle erfaringer og komme med forslag til, hvordan man kan iværksætte initiativer omkring denne gruppes problemer samt at præge debatten.

Deltagerne i tænk tanken blev udpeget ud fra et holistisk syn på de unge, så repræsentanter fra forskellige områder, der arbejder med og kender til disse unge, har deltaget i tænk tankens møder. På hvert møde var der et oplæg fra en udefra kommende oplægsholder og en efterfølgende diskussion. Referaterne fra møderne bearbejdes af en redaktionsgruppe til udgivelse i temahæfter.

Det første tema drejede sig om traumatiserede unge tosprogede. Det førte til »Temahæfte 1 - Traumerede unge tosprogede«, der udkom i marts 2002, og som har været meget efterspurgt.

Det andet tema drejede sig om utilpassede unge tosprogede og arbejdsmarkedet. Det førte også til et temahæfte: »Temahæfte 2 - Utilpassede unge tosprogede og arbejdsmarkedet«, som også var meget efterspurgt, og som desuden blev lagt på Internettet på www.lvu.dk/pjecer.

Det tredje tema handlede om utilpassede unge tosprogede piger - både »de vilde« og »de stille«. Det blev til »Temahæfte 3 - Utilpassede unge tosprogede piger« i oktober 2003 både på tryk og på www.lvu.dk og www.erfaringsdatabasen.dk

Dette fjerde hæfte beskæftiger sig med undervisning - især danskundervisning og modersmålsundervisning - for unge utilpassede tosprogede. Vi har valgt dette tema ud fra en antagelse om, at for den del af de unge utilpassede tosprogede, der ikke behersker det danske sprog godt nok, kan alene det være med til at forstærke deres utilpassethed eller måske endda være en del af årsagen. Hæftet er udarbejdet på baggrund af oplæg fra lærer Else Kjeldsen, Ballerup Sprogcenter, lærer Marianne Loft, Kolding Kommunes Ungdomsskole, og professor Anne Holmen, Danmarks Pædagogiske Universitet.

Hæftet kan også læses på www.lvu.dk/pjecer. Vi håber, at temahæftet kan være med til at sætte tanker og diskussioner i gang til gavn for det daglige arbejde med disse unge.

God læselyst!

Lis Særmark-Thomsen

HLFU/LVU

maj 2004

Indledning

»Tosprogede« er en udbredt betegnelse for herboende borgere med anden etnisk baggrund end dansk. Det vil sige indvandrere og flygtninge i første, anden eller tredje generation, hvad enten de er danske statsborgere eller ej. Betegnelsen hentyder til, at familiens daglige sprog er det oprindelige modersmål, og dansk er deres andetsprog.

Mange unge tosprogede er gode til dansk, men en stor gruppe kan ikke dansk godt nok til at klare sig i hverdagen. Mange af dem har store problemer med at læse og skrive dansk.

Det giver problemer i forhold til en ordentlig integration i det danske samfund. For eksempel har mange svært ved at følge almindelig undervisning på dansk og dermed få en kompetencegivende uddannelse, som kan føre til arbejde og et liv på lige fod med den gennemsnitlige dansker. Det gør det også svært - og måske uinteressant - at deltage i samfundets almindelige liv og demokrati. Det kan være i boligforeningen, børneinstitutioner, skoler, foreninger, sportsklubber og politiske partier.

De manglende danskkundskaber kan derfor være med til at forstærke og fastholde de utilpassede unge i deres konfliktfyldte forhold til samfundet og de øvrige borgere. I nogle tilfælde kan de endda være selve årsagen til, at unge bliver utilpassede efter en række nederlag i skolen og uddannelsessystemet.

SPROG OG IDENTITET

Der er ikke lighedstegn mellem sprog og national identitet. Tag blot Sydslesvig, hvor nogle føler sig danske og har en dansk identitet, men er tyske statsborgere og taler tysk som hjemmesprog. Men sprog er bærer af menneskets identitet. Det ser man blandt andet i subkulturer, der udvikler deres eget sprog. Sproget er også nøglen til demokrati. Det er redskabet til at udveksle opfattelser, erfaringer og holdninger, til at forstå hinanden, til at løse konflikter

og skabe gensidig respekt. Hvis man ikke behersker samfundets dominerende sprog, kan det føre til afmagt. Og afmagt kan føre til vold.

Identitet er ens opfattelse af, hvem man er. I ungdomsårene er identitetsdannelsen som regel krisefyldt, og det er kun naturligt. Men hvis man ikke er fuldt integreret i det samfund, man lever i, kan krisen blive forstærket og negativ. Det gælder for mange unge tosprogede. De reagerer i sådanne tilfælde på to måder: Enten bliver de overtilpassede, eller også tager de afstand. Afstanden kan vise sig som utilpasset adfærd. Den kan også vise sig ved, at man søger identitet i bander eller fundamentalistiske miljøer. Begge dele kan være et råb om hjælp.

For unge tosprogede er et godt liv blandt andet at opleve lighed. Men de oplever ofte diskrimination, fjendskab, konflikter og nederlag fra de er helt små - blandt andet fordi institutionerne afspejler samfundets værdier og traditioner. I folkeskolen klarer mange af dem sig dårligt. Deres faglige niveau i dansk er ofte meget lavt. Og begrebsdannelsen er ringe. Det er et gennemgående træk hos utilpassede unge tosprogede, at de mangler viden og kompetencer. Det gælder også utilpassede danske unge, men hos tosprogede forstærkes problemerne blandt andet på grund af dårlige danskundskaber.

Modersmålet er det sprog, man har fælles med forældrene, og derfor det, der bærer en stor del af identiteten. Hvis man mister det, mister man tilknytning til sin kulturelle baggrund. De, der klarer sig bedst, er som regel dem, der har lejlighed til at bruge modersmålet i mange situationer i hverdagen gennem leg, undervisning, uddannelsesaktiviteter, voksenkontakt osv. Derfor klarer de, der opholder sig meget i »ghettoer« sig ofte godt sprogligt på grund af den sproglige stimulering af modersmålet, der finder sted her - bl.a. gennem leg. Derfor kan det undre, at tilskuddet til modersmålsundervisning i folkeskolen er afskaffet.

Kulturel kompetence er viden, holdninger, værdier, følelser og adfærd. Man skal have grundlæggende viden om egen og andres kultur for at begå sig i et samfund. Forældre, der ikke kan dansk, kan have svært ved at hjælpe deres børn på vej i uddannelse og

samfundsliv. Men børnene kan blive klogere gennem uddannelse. Det kræver sprog, men mange tosprogede har ikke tilstrækkelige dansk kundskaber. Derfor skal de unge have mere og bedre undervisning i dansk som andetsprog. Det er vores pligt at give dem sprog og viden.

SPROG OG PÆDAGOGIK

Mange utilpassede unge tosprogede mangler almen viden og »bløde« kvalifikationer. I forbindelse med undervisning har de svært ved at løse opgaver, der kræver, at de selv søger informationer, hvorimod de er gode til at lære udenad.

Erfaringer fra bl.a. ungdomsskolen viser, at mange ikke har et demokratisk sindelag. Og mange har et forkert billede af, hvad demokrati og ytringsfrihed er. Man kan for eksempel komme ud for, at nogle tror, at når et folketingsmedlem siger, at alle somaliere skulle smides ud fra et fly med (eller uden) faldskærm, så er det vedtaget politisk. Derfor skal skolerne sikre, at den demokratiske dannelse, som er et vigtigt mål for det danske uddannelsessystem, også gælder de tosprogede. De bør arbejde med demokrati i hverdagen og helt ned i detaljen. En måde er gennem aktivt elevrådsarbejde, hvor de selv diskuterer sig frem til fælles beslutninger. En anden er medindflydelse og aktiv deltagelse i planlægning af undervisningen. Disse unge er ofte fremmede over for danske undervisningsmetoder. Når man har gruppe- eller projektarbejde, hvornår er det fx så undervisning, og hvornår er det pause? Og hvem sætter mål og evaluerer?

Nogle tosprogede unge kender kun til autoritære skoleformer og forstår ikke begreber som ansvar for egen læring. Men det er vigtigt at arbejde med dem, for manglende selvstændighed er en væsentlig årsag til, at de senere falder ud af uddannelsessystemet. De pædagogiske metoder skal bruges i den videre uddannelse. Selv om dansk er en forudsætning for at klare en dansk uddannelse, kan de dog godt arbejde med en projektopgave med et afgrænset emne på deres modersmål eller et andet sprog, som de behersker bedre end dansk.

Konfliktløsning bør også være et væsentligt tema i undervisningen. Fx i tilknytning til demokrati-arbejdet. Og man bør arbejde med deres verbale udtryksformer, så formuleringer som »jeg slår dig ihjel« eller »jeg smadrer dig« ikke er almindelige vendinger. Kultursprog, som fx kropssprog ved jobsøgning, er et andet væsentligt emne. Og disse unge mangler ofte basale kulturfærdigheder som at komme og gå til tiden og at holde pause samtidig med andre.

Der mangler undervisningsmaterialer på de unges sprog, og som tager afsæt i deres liv og erfaringer. Og der mangler en ungdomspædagogisk sproglæreruddannelse. De lærere, der er uddannet til at undervise i dansk som andetsprog, er uddannet til voksen- eller børneundervisning. At undervise unge - inklusive de utilpassede - kræver andre metoder.

Mange tosprogede unge lider under tab af tryghed, rammer og regler. Faderen har mistet sin autoritet og status i det danske samfund eller kan ikke klare det hele. Derfor får den ældste søn ofte en del af ansvaret. Lærerne kan hjælpe unge med at opstille hensigtsmæssige regler og rammer. Det kan for eksempel ske via boldspil, hvor reglerne altid gælder og bliver respekteret af alle, fordi de netop er hensigtsmæssige.

En god ide er obligatorisk lektiehjælp til de unge, der ikke kan få hjælp hjemme. Studieteknik og arbejdsmetoder bør være faste tilbud. Og så er hyppige forældrekonsultationer - gerne med tolk - en god ide, så forældrene får bedre indsigt i deres børns evner og muligheder og kan inddrages mere aktivt i beslutninger om deres liv.

Arbejdskendskab med nogle eftermiddage om ugen i praktik på en arbejdsplads er også en god ide. I så fald skal det oplevede bearbejdes sammen med en lærer. Man kan arbejde med arbejdspladskulturen og med emner som fagforening, a-kasse, arbejdsmiljø osv. Det kan også være hjælp til at skrive ansøgninger og til, hvordan man opfører sig til en ansættelsessamtale.

TOSPROGET UNDERVISNING TIL ALLE

Det er en udbredt opfattelse, at så snart de unge tosprogede kan dansk nok, så kan vi behandle dem som alle andre. Derfor skal de bare lære dansk hurtigt muligt. Så løser mange andre problemer sig. Men det sproglige spiller en større rolle, og mange vil fortsat have sproglige problemer, selv om de tilsyneladende taler dansk. Ved at fokusere ensidigt på deres danskundskaber, risikerer man desuden at overse de unges sproglige resurser på deres modersmål eller andre sprog.

Tosprogede unge har ikke flere sociale problemer end andre, men problemerne er mere komplicerede. Deres sager tager også længere tid på grund af den svære kommunikation og manglende kendskab til systemer og organisation: hvem har ansvar for min sag, hvad hedder personen, hvad er en sagsbehandler, en pædagog osv. Det betyder, at man ofte taler forbi hinanden. Pædagoger er vigtige som rollemodeller for svage unge, men det kræver, at begge parter har et veludviklet sprog. Pædagogik virker kun, hvis sproget fungerer.

En god skolegang har ofte været afgørende for mønsterbryderes held med at bryde en social arv. Der er talrige eksempler på, at det gjorde en afgørende forskel, at der var en lærer, »som stolede på mig«, som sagde: »du er da ikke helt dum«. At blive set er meget centralt især for de svageste unge. Ellers kan skolegangen let blive en negativ oplevelse og føre til lav selvfølelse og selvværd.

Tosprogede unge klarer sig generelt dårligere i Danmark end i de fleste andre vestlige lande. Det viser internationale undersøgelser - senest i den såkaldte PISA-rapport, hvor Danmark får et dårligt skudsmål sammenlignet med andre OECD-lande. For eksempel er skolerne i Sverige og Canada, hvor tosprogede klarer sig markant bedre end i Danmark, erklæret flerkulturelle. Dermed bliver de kulturelt inkluderende i stedet for at ekskludere »de fremmede«. Og ikke kun i ord, men også i handling. Det er sjældent, at danske skoler har en bevidst eller erklæret målsætning om det. En vej til at inkludere flere tosprogede er at gøre institutionerne flerkulturelle.

Undersøgelser viser, at modersmålsundervisning er afgørende for et barns evne til at lære indvandrerlandets sprog. Modersmålsundervisningen gør dem bedre både i modersmålet og i indvandrerlandets sprog. Med andre ord er modersmålet en genvej til dansk. Et pakistansk barn bliver bedre til dansk af at lære urdu. Derfor er det en katastrofe, at vi i Danmark har gjort modersmålsundervisningen frivillig for kommunerne. Desværre er der her en uheldig sammenblanding af faglige og politiske diskussioner om, hvordan man bedst lærer dansk. Da en teknisk skole herhjemme begyndte at undervise i førstehjælp på arabisk, affødte det et større behov - og dermed motivation - for at tale dansk.

Især USA har mange erfaringer inden for dette felt. De kan lave sammenlignende undersøgelser, fordi de har nationale prøver fra første til 12. klasse. Undersøgelserne viser, at fra 1.-3. klasse følges eleverne nogenlunde ad. Men fra 4.-6. klasse ændrer det sig, så de tosprogede generelt sakter bagud. Det fortsætter op til 12. klasse.

Man opnåede den bedste effekt i tosprogede klasser, hvor fx arabiske børn lærer matematik og andre fag på arabisk. Effekten forstærkes, når selve skolen er tosproget og ikke kun eleverne. Det vil sige, når alle elever undervises i tosprogede klasser, så der i alle fag bliver undervist på både amerikansk og for eksempel arabisk for alle skolens børn - så amerikanske børn også lærer for eksempel arabisk.

Der er forskellige modeller for vellykket undervisning af tosprogede elever. Men fælles for dem er, at modersmålet inddrages, og at lærerne har indsigt i andetsprogpædagogik. I Danmark har vi den dansk-tyske Sankt Petri Skole i København, men ellers stopper udviklingen ved den danske grænse. Men flere og flere skoler i Europa fungerer på den måde. Det er ikke et kulturelt spørgsmål, men et spørgsmål om læring.

Alle lærere bør vide noget om dansk som andetsprog - også tysk-læreren og fysiklæreren. Kvaliteten af undervisningen har nemlig større betydning for de tosprogede end deres sociale og økonomiske baggrund. Uddannelse kan bryde den sociale arv.

I Danmark er der ikke sket væsentlige fremskridt, siden det for 10 år siden blev dokumenteret, at tosprogede elever i danske skoler klarede sig dårligt i dansk. Derfor er det bydende nødvendigt at forbedre lærernes kompetencer. Lærerne skal blive bedre til at analysere, hvad der er godt og skidt. Mange tosprogede er gode til fysik og andre meget konkrete fag, hvor handling og ord er knyttet tæt sammen, mens det kniber mere i fag som dansk og historie. I en undersøgelse fra htx i København fandt alle elever matematik sværest, men de tosprogede klarede sig ikke dårligere end deres danske klassekammerater. Derimod var dansk svært for de tosprogede, fordi det er vanskeligt at synliggøre meningen med faget på samme måde som med de mere naturvidenskabelige fag.

Et af de bedste argumenter for tosprogede skoler eller for modersmålsundervisning ved siden af danskundervisningen finder man i undersøgelser af de tosprogede elevers ordforråd. Selv om man udelukker typiske fagudtryk, så er omkring halvdelen af ordene i folkeskolens lærebøger alligevel specifikke for det enkelte fag. Chancen for at møde ordene i andre fag er meget lille. Derfor skal de lære ordene i timerne i faget. Alene det vil gøre det vanskeligt for især tosprogede elever.

Men uanset hvor kvalificeret og intens danskundervisningen er, så kan man ikke inddrage alle fagenes faglige sprog. Derfor kan sprogundervisningen ikke isoleres fra den øvrige undervisning. Faglærerne skal også være med. ALLE lærere - uanset fag - skal også have kendskab til dansk som andetsprog, hvis de underviser tosprogede elever. Hvis lærerne ikke har det, bliver de også dårligere faglærere for de tosprogede. Det er dog en noget uoverkommelig opgave at efteruddanne samtlige lærere. I stedet kan man udnytte de lærerteam, der allerede er på mange skoler. En lærer i andetsprogsundervisning kan på skift knyttes til disse team med den opgave at føje andetsprogsvinklen til den fælles planlægning. Så kan alle lærere forhåbentlig efterhånden få indsigt i andet-sprogsundervisning og blive opkvalificeret ad den vej.

Det forudsætter, at skolen har en bevidst, pædagogisk sprogpolitik. Men det er nødvendigt, hvis de tosprogede elever skal inkluderes. Ellers vil mange tage afstand og ekskludere sig fra undervis-

ningen på grund af usikkerhed - og måske fordi, de får det indtryk, at der alligevel ikke er nogen, der forventer noget af dem. Danske undersøgelser viser ellers, at tosprogede elever i starten af skolegangen er mere interesserede og engagerede end deres danske kammerater. Alligevel er forventningerne til dem mindre. Og det er ærgerligt.

En grundlæggende følelse af tryghed og selvtillid er afgørende for elevens udbytte af undervisningen. Det gælder også for sprogundervisningen. Derfor skal skolen bevidst forsøge at styrke de tosprogede elevers selvværd. Det er ikke mindst vigtigt i en tid, hvor de i verden uden for skolen ofte støder på generelle nedvurderinger af indvandrere og flygtninge. I stedet for at se på tosprogetheden som et problem, der gør undervisningen vanskeligere, bør man se på tosprogetheden som en ressource og sige: »Du er vel nok heldig, at du har to sprog.«

DEBAT

- Amerikanske undersøgelser viser, at læringen bliver markant bedre, når der undervises på to sprog i stedet for ét. Er løsningen at gøre danske skoler tosprogede, så de tosprogede elever også undervises på deres eget sprog i andre fag som for eksempel matematik?
- Europæiske undersøgelser viser, at de lande, som gør meget ud af modersmålsundervisningen, også er bedst til at lære tosprogede at læse og forstå landets sprog. Skal modersmålsundervisning være en integreret del af den almindelige undervisning i stedet for noget, man kan tilbyde efter skoletid?
- Sverige klarer sig langt bedre end Danmark, når det gælder undervisning af tosprogede, viser en undersøgelse i 32 OECD-lande. Elever, der har fået kontinuerlig modersmålsundervisning, har højere karakterer i svensk, engelsk og matematik og oplever større tryghed og trivsel. Svensk som andetsprog har i 10 år været obligatorisk i den svenske læreruddannelse. Bør dansk som andetsprog være obligatorisk fag i den danske læreruddannelse?
- Hvordan sikrer vi, at alle lærere, der underviser tosprogede elever, har fagligt kendskab til dansk som andetsprog? Skal de have en særlig efteruddannelse, eller skal kendskab til dansk som andetsprog indgå i alle grunduddannelser?
- Sproglige problemer er ofte årsagen til frafald i de danske ungdomsuddannelser. Det er ikke altid problemer med at klare faget, der får en ung til at droppe ud af teknisk skole. Skal vi acceptere uddannelse i for eksempel et håndværksfag på den tosprogede elevs modersmål, så det ikke er dansksproglige færdigheder, der blokerer for uddannelsen?

Få mere at vide her:

www.uc2.dk

UC2 er et videncenter om tosprogethed og interkulturalitet under CVU. Centeret indsamler, analyserer og formidler praktisk og forskningsmæssig viden om sprog og integration for at hjælpe medarbejdere på området med udvikle deres daglige praksis.

www.dpb.dpu.dk/infodok

Informations- og Dokumentationscenteret for Fremmedsprogspædagogik under Danmarks Pædagogiske Bibliotek.

www.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum

Sprogforum er et tidsskrift om sprog- og kulturpædagogik. Udgiver: Informations- og Dokumentationscenteret for Fremmedsprogspædagogik i samarbejde med Foreningen for Anvendt Sprogvidenskab i Danmark (ADLA).

www.vifin.dk

Videnscenter for Integration indsamler, bearbejder, udvikler og formidler god praksis i relation til integration af udlændinge i Danmark. Målgruppen er både udlændingene selv og de personer, amter, kommuner, organisationer og institutioner, som arbejder med integration.

www.sfi.dk/sw198.asp

Her kan man læse alt om PISA-undersøgelsen (resume, oversigt, baggrund osv.), og man kan også hente hele rapporten her på Socialforskningsinstituttets hjemmeside.

www.ufe.dk

Ufe står for Undervisere for tosprogede elever. Det er en faglig organisation under Danmarks Lærerforening og Københavns Lærerforening for lærere, som beskæftiger sig med undervisning af indvandrere- og flygtningeelever. På hjemmesiden er der bl.a. nyhedsbrev og tema-artikler.

www.tosprogede.kk.dk

Københavns Kommunes Uddannelses- og Ungdomsforvaltning har en Afdeling for Tosprogsudvikling. Den driver sin egen hjemmeside med mange nyttige oplysninger, nyheder og links.

www.lvu.dk/sw1896.asp

Fraktionen for indvandrerlærere i LVU. Her finder man bl.a. tidskriftet ILFormation om undervisning i dansk som andetsprog.

www.inm.dk

Integrationsministeriets websted har særlige sider om danskundervisning. Klik ind under »Integration« og derefter »Danskundervisning«. Her kan man også finde nyhedsbrevet Det Flyvende Tæppe.

www.vildelaereprocesser.dk

Vilde Læreprocesser er et projekt under Københavns Kommune, der er udsprunget af projektet De Vilde Unge. Hjemmesiden har tekster om eller af vilde unge - også en del med anden etnisk baggrund end dansk.

www.udryk.dk

Udrykningsholdet er nedlagt, men hjemmesiden med beskrivelse af projekter, undersøgelser, litteratur og statistik om arbejdet med utilpassede ligger der stadig.

www.nydansker.dk

»Aktuelle informationer for integrationsmedarbejdere, undervisere og studerende, foreningslivets frivillige, arbejdsmarkedets parter og politikere og presse«. Også kaldet integrationsområdets Net-Guide.

Man kan også søge viden og inspiration fra Sverige:

www.lhs.se/sfi er et nationalt resourcecenter for svenske indvandrere og svensk som andetsprog.

www.integrationsverket.se arbejder med at skabe forudsætning for integration i Sverige.

LVU's tænketank om unge utilpassede tosprogede består af repræsentanter fra:

- Askovgårdens Børne-, Ungdoms- og Pigeklub, Nørrebro, København
- Det Kriminalpræventive Råd
- Direktoratet for Kriminalforsorgen
- Heltidslærerforeningen i Ungdomsskolen (HLFU)
- Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration
- Jysk Center for Videregående Uddannelse (JCVU), Århus
- Københavns Kommunes Etniske Konsulentteam
- Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere (LVU)
- Skole- og ungdomsvejledningen, Frederiksberg Kommune
- SSP-samrådet
- Teknisk Erhvervsskole Center (TEC), Frederiksberg
- Undervisningsministeriet
- Ungdomspædagogisk forsknings- og udviklingscenter, CVU Fyn, Odense
- »Ungenetværk«, Nørrebro i København
- Repræsentanter for forældre og arbejdsmarked

